

Justyna Marzec

Republika Czeska: spór o nominacje do Komisji Europejskiej

Zatwierdzony przez Radę UE termin następnych wyborów do Parlamentu Europejskiego (6-9 czerwca 2024 r.) wymusza przygotowanie wyborów przez państwa członkowskie UE zgodnie z procedurą konstytucyjną państw członkowskich. Wyznaczenie terminu wyborów w Republice Czeskiej ożywiło dyskusje w sprawie nominacji na funkcję komisarza do Komisji Europejskiej na następną kadencję. KE w nowym składzie zostanie utworzona po wyborach do PE w 2024 r. Warto nadmienić, że proces obsadzania kluczowych stanowisk politycznych w Czechach na poziomie międzynarodowym jest jednym z istotnych elementów współpracy w obecnym rządzie.

Uzgodnienia koalicyjne. Przeprowadzone w dniach 8-9 października 2021 r. wybory parlamentarne ([„Komentarze IEŚ” nr 454](#)) doprowadziły do zwycięstwa opozycyjnych bloków koalicyjnych koalicji SPOLU oraz PirStan. Według niepisanego przedwyborczego porozumienia koalicyjnego, w celu utrzymania równowagi sił w utworzonym w 2021 r. rządzie Petra Fiali nominacja na komisarza europejskiego należy do przedwyborczej koalicji STAN i Piratów. Ewolucja czeskiej sceny politycznej ([„Komentarze IEŚ” nr 469](#)), uwarunkowania polityczne będące następstwem agresji Rosji na Ukrainę, a także udana prezydencja Republiki Czeskiej w drugim półroczu 2022 r. nadały nową dynamikę określaniu priorytetów polityki zagranicznej Czech w nadchodzących miesiącach. Jest to widoczne zwłaszcza w dążeniu obecnego rządu do wzmocnienia pozycji tego państwa w strukturach UE. Najbliższa możliwość pojawi się wraz z wyborem komisarza na nową kadencję Komisji Europejskiej w 2024 r. Przedstawiciele obecnego rządu, zwłaszcza przedstawiciele najsilniejszej partii w parlamencie – ODS, dążą do przeforsowania własnego kandydata. Działania te podważają przedwyborcze ustalenia, podczas których prawo nominowania komisarza do UE zostało przyznane STAN i Piratom. Mimo że przedstawiciele ODS wskazują na swoje kompetencje w tym zakresie, odmiennego zdania są przewodniczący partii STAN – Vít Rakušan oraz Piratów – Ivan Bartoš, którzy nie zgadzają się z planem zaproponowanym przez eurodeputowanego Alexandra Vondrę (ODS), uważając, że przedwyborcze ustalenia są nadal aktualne.

Komisarz ds. wartości i przejrzystości. Obecnie w Komisji Europejskiej Republikę Czeską reprezentuje Věra Jourová (partia ANO 2011), która 1 listopada 2014 r. uzyskała nominację na komisarza ds. sprawiedliwości, spraw konsumenckich i równości płci, a od 1 grudnia 2019 r. reprezentuje Czechy jako wiceprzewodnicząca odpowiedzialna za wartości i przejrzystość. Zdaniem eurodeputowanego Alexandra Vondry, funkcja realizowana przez obecną komisarz jest niekorzystna z punktu widzenia interesów czeskiej polityki zagranicznej. Europoseł podkreśla, że teka piastowana przez Věřę Jourovą jest niekorzystna zarówno w wymiarze polityki wewnętrznej, jak i w wymiarze międzynarodowym, głównie w kontekście relacji z państwami Europy Środkowej, a realizowane przez komisarz działania pogłębiają istniejące w regionie podziały.

Wzmocnienie Republiki Czeskiej w KE. Zdaniem Vondry, zasadna jest zmiana retoryki w zakresie myślenia o nominacjach kandydatów do kluczowych instytucji UE. Czeskie działania polityczne powinny prowadzić do wzmocnienia reprezentatywności Czech w Komisji Europejskiej. Słuszne jest zatem wskazanie kandydata do objęcia teki w jednym z czterech obszarów do tej pory zarezerwowanych dla przedstawicieli pochodzących z państw „starej” UE: rynek wewnętrzny, budżet, energetyka, sprawy zagraniczne, względnie w obszarze związanym z polityką bezpieczeństwa.

Zdaniem przedstawicieli rządzącej ODS, obecnie jest najlepszy czas do przygotowania strategii w zakresie objęcia jednego z kluczowych obszarów w Komisji Europejskiej przez przedstawiciela Czech. Kandydat powinien posiadać kompetencje i być rozpoznawalny w strukturach europejskich, a tym samym klucz przynależności

partyjnej powinien być drugorzędny. Dodatkowo takie podejście przełamałoby impas w przypadku nieporozumień w ramach rządzącej koalicji.

Giełda nazwisk na kandydata do Komisji Europejskiej ruszyła niedługo po wyborach parlamentarnych. Wśród „mocnych” nazwisk wymienia się m.in. ministra przemysłu i handlu Jozefa Síkelę (STAN), ministra szkolnictwa, młodzieży i sportu Mikuláša Beka, była kandydatką na prezydenta Danuše Nerudová, wiceprzewodniczącą ruchu i byłego szefa klubu parlamentarnego Jana Farskiego, a także byłego wiceministra edukacji i ministra ds. europejskich, który kierował również biurem sekretarza generalnego Rady Europejskiej, Marka Morę. W ostatnich miesiącach coraz częściej wskazuje się, że kandydatem do Komisji Europejskiej mógłby być także czeski dyplomata Jiří Šedivý, który obecnie pełni funkcję szefa Europejskiej Agencji Obrony w Brukseli i wyraził zainteresowanie objęciem stanowiska. W przeszłości był wiceministrem obrony i byłym ambasadorem Czech przy NATO.

Wnioski

- Republika Czeska objęła przewodnictwo w Radzie UE w bardzo niekorzystnym i wymagającym czasie. Zarówno rosyjska agresja na Ukrainę, jak i kryzys finansowo-gospodarczy stanowiły główne wyznaczniki działań, które należało podjąć. Mimo niekorzystnego krajobrazu polityczno-gospodarczego zakończona w grudniu 2022 r. prezydencja Czech w Radzie UE została oceniona pozytywnie jako konsekwentna, skuteczna i spójna. Pozytywne oceny wzmocniły czeskie aspiracje do wzmocnienia swojej aktywności w strukturach europejskich.
- Kończąca się w przyszłym roku kadencja Komisji Europejskiej stwarza możliwość wzmocnienia pozycji Republiki Czeskiej w strukturach unijnych. Strategia oparta na rozpoczęciu dyskusji oraz wyborze odpowiedniego kandydata na komisarza na poziomie państwa jest zasadna, zwłaszcza biorąc pod uwagę czeskie aspiracje do objęcia jednej z kluczowych tek. Realizacja tego przedsięwzięcia wymaga wyboru kandydata posiadającego kwalifikacje oraz rozpoznawalnego w środowisku międzynarodowym, a także rozpoczęcia działań ofensywnych na rzecz swojego kandydata. Mając na uwadze zarówno położenie geopolityczne Czech, jak i sytuację międzynarodową na wschodzie, działania te mają charakter pragmatyczny i wpisują się w realizację czeskich interesów narodowych.
- Aspiracje czeskie, a w dalszej perspektywie ich skuteczna realizacja w strukturach unijnych mogą zmienić dynamikę relacji w regionie Europy Środkowej.